

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ  
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ  
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14  
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ  
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ

Αριθ. Έρωτ. *Μαμ. ΣΙ 49/1970*

<sup>Α'</sup>  
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ  
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

*Συν. 1968 / Μάρτιος 1970*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)..... *Ἡράκλεια*...  
(παλαιότερον ὄνομα: *Τζιουμαγιοί*), Ἐπαρχίας ... *Σερρών*.,  
Νομοῦ ... *Σερρών*.....

2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος *Παύλος*  
*Καραγιαννίδης* ἐπάγγελμα ... *Διδάσκαλος*.....  
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις ... *Ἡράκλεια - Σερρών*.....  
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... *5 ἔτη*.....

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:  
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον *Θεόδωρος Ν. Κουντουράς*.....

ἡλικία... *48*... γραμματικαὶ γνώσεις... *Εὐ. Λυμοσινοῦ*...  
*Ὀμολογ. ὁλ. Σχολ. ὁλ.* τόπος καταγωγῆς *Ἡράκλεια*...  
*Νομοῦ Σερρών*.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΘΗΝΩΝ

#### Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ  
βοσκήν ποιμνίων; *Ἡ βορειοανατολική πλευρὰ ἐκμεταλλεύετο*  
*διὰ ἐνν. σποράν. ἡ δὲ βορειοανατολική διὰ ἐνν. βοσκῆς καὶ ποιμνίων.*

Ἐπὶ τῶν αὐτῶν χωριστὰ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-  
ματα; ... *Ὀχι. δὲ ἐνηλλάσσοντο.*.....

2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,  
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς  
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ. *κατὰ μέρος*  
*εἰς βούφους, γαμουλίκους καὶ κατὰ μέρος εἰς τοὺς γεωργούς.*

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν  
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν  
του; ... *Ναί. Πάνω ἐλαττώσει περιουσιῶν. καθ' ἑα. αἱ*  
*ὕψαι. ἄνω διαφορὰς ἀπομεινύντο.*.....

β'. 1) Οι κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις την γεωργίαν ή μόνον εις την κτηνοτροφίαν ; ή συγχρόνως εις αμφοτέρας, δηλ. την γεωργίαν και την κτηνοτροφίαν ; *Είμαι χωριάς γεωργός και κτηνο-*

ἡ παρρησία αὐτῆς καὶ ἡ ἐμπροσθεν.

2) Οί τεχνίται (δηλ. οί βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καί εἰς τήν γεωργίαν ; ... Ναί . καὶ λοιπὰ μέλη βῆ . οἰκογενείας .

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους· ὡς ἄτομα ἢ με δόλοκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; *οἱ μοναχοὶ ἔχον*

γλουίμην. Ἰούρχε, εἰς. κα. κληματα. τοι. δακρυ. ἔργα.  
 ἦντο. διδφορα. ἔργα. τοι. εἰς. περὶ. τοι. ἔργα.

2) Πώς έκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ;...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;) Εἰς εἶδος μυστηρίου

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται· ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θερμασμα, τὸ ἀλάνισμα, τὸν τραχητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον; ἡμερομισθίον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος; *ἐνυπόδικα*  
*ἐργάζοντο. ἔμιστοι. ἐργάται καὶ μόνιμοι. ἐργαζόμενοι.*  
*υἱὸς ὅλου τοῦ ἐτος. ἢ ἀμειβ. καὶ ἐργαζ. ἢ το. αὖ πρόβ. ἢ ὑφ. ἐργ.*

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; 10.χι. δοῦλοι καὶ ἐ. οὐβ. αὐ.  
δὲν ἐπήρχον

6) α) Οι νέοι και οι νέες του τόπου που επήγγαυαν, δι' ανεύρεσιν  
ἐργασίας ἐπράξαντο συνήδω ἐν τῇ πατρίδι, ὑπὸ  
καρὰ καὶ ὀδμῇ, ἔχοντες, καὶ μακάριον ἔσθαι ἐπράξαν...

β) Ἐπὶ γαίαναν ἐποχικῶς: ὡς ἐργάται... Ναί. ἢ ὡς τεχνῖται  
κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρα-  
ματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ.: ὡς ἐργάται. Ναι. ὡς τεχνῖται.

διδάξαι ὁμοταξίαν καὶ ἡγ. ἡδὲ γὰρ οὐκ ἔστιν ἡμῶν καὶ ἡμῶν

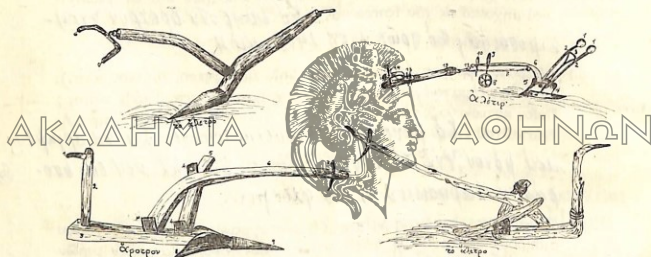


4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν)... ἀπὸ τοῦ 1925

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ Παλαιῶν ἑσθον. 1910. - Νέων 1945.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκευάζει (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον. κοινῆς μορφῆς. μακροῦς ἀξονος. παρ' ἐθνομ. βελγικῆς. δ. ήμερον. ο.βελγ. β. - ἐκκαταί. μέ. γοιού. ε.ιδου. ἀροτρα.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;



3) Ὑπογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον<sup>(1)</sup> καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

- |         |          |          |
|---------|----------|----------|
| 1. .... | 6. ....  | 11. .... |
| 2. .... | 7. ....  | 12. .... |
| 3. .... | 8. ....  | 13. .... |
| 4. .... | 9. ....  | 14. .... |
| 5. .... | 10. .... | 15. .... |

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρίθμησην).

- 4) Τὸ ὑνί. Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνί (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφορῶν τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἐκάστου.

Τὸ ὑνί. καὶ ξυλίνου ἀρότρου. ἔχο. μιᾶς μορφῆς. ὡς. ὅτ.  
μαλινεῖρω. παρατεθειμένην. (ὡς. ὅτ. 1-2).....



ὕνι



(ὡς. ὅτ. 1)

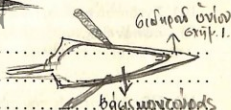
- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;... ὡς. ὅτ. μαλινεῖρω  
παρατεθειμένην. ὡς. ὅτ. 1-2. ὡς. ὅτ. 1-2.....

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;.....



χειροσπίδα

ὕνι



σιδήρου ὕνι  
ὡς. ὅτ. 1.

ὡς. ὅτ. 1.

- 7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

ξυλοφάι, πριόνι, ἀρίδι, ξυλοφάι, ἀρνάρι (χειροσπίδα)  
ὡς. ὅτ. 1,.....



πριόνι



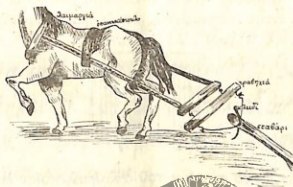
ἀρίδι



ρινὶ ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)



Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,  
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ  
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....



ζ'. Ἀροτρίασις ( ὄργωμα) καὶ σπορά.

- α) Ποιος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος), 2) γυναίκα, 3) υπέρθετος. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας εἰς πνεῦμα αἰνέσεως καὶ ὑμῶν

ἡ δὲ ὁδοὺς ἐν ἐσπέρῃς δὲ περὶ τὰς οὐρανούς... ἡ γὰρ...

- β) 1) Περιγράψατε λεπτομερώς, πώς γίνεται το ζεύξιμον των βοδιών (ἡ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....

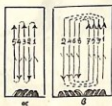
- 2) Πώς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. *Εν. καὶ ἀφ' ἑνὸς ὁφθαλμοῦ προσηνέστες εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀσπίδος ἀναστρέφοντες τὸ ἀνοίγμα.*

- 3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργανον· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).  
 Ἐξάμ. ἀρμενικοποιή. *badid, ke. exoixian. xa. dymd. xad dnoion*  
*exoun. deth. eis. xa. uferid.*

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργανον. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Α.Ι.Θ. 60.6 Παλαιότερον ζώον. Θρόνον μαζί το έγκλει-  
σμένο. (α). Α.Ι.Θ. 61.6 Νέοτερον θρόνον μαζί το έ. (β).

ἡ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) :



Σημειώσατε με το σημείον του σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργωματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγένετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς ἢ σπορίδες, ντάμπες, στασιές, μεσθεάδες κ.λ.π.) ; .....

Παλαιότερον και τότε το βιβλίο και η σφαρά...

γίνετο καὶ γίγεται. κατὰ πόρεις: (ἐκτὸς ἐπαρείου. μαχα)

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἡ σποριά) ; με ἀύλακίαν ; .....

...Μέ. διατασσέ

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνθήκη νὰ γίνεταὶ ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων  
δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται  
ἄροτρον ; .....

... Δεχ. γινώσκω.

- 7) Ποιοι τρόποι ή είδη όργώματος (όροτριάσεως) ήσαν έν χρήσει παλαιότερον (ή σήμεραν). Δηλ. ή διάνοιξις τών αΐλάκων μέ τόν ύνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. ....

..Οἱ ἄνθρωποι θρηνησάτω. εἶχαι πολλοί. ὁ βουηδὲ βλάτω.

Εἶναι ὁ ἀλλάξιμος χρόνος:-

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτρίσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα εἰναι (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *Εἰς τὰ παλαιὰ χρόνια εἰχοντο 4-5 ὀργώματα καὶ κυρίως τὸ καλοκαίρι, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν ἀποζήρανσιν. ἑξῆς ριζανίων καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὸ βελτιοῦν τὸ χῶμα. Ὁρασίαν. Σήμερον δ' ἀριθμῶς καὶ ὀργωμάτων ἡλιαυθῶν* .....

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν (Ἀπαιτῆσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

*Τὰ αὐτὰ ὀργώματα ἀπαιτοῦνται καὶ διὰ τὰ κηπευτικά* .....

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

*Εὐολάχιον καὶ δύο (2) ἔτη* .....

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *Ὁσον πρὶν ὅσον εἶρα βελτιοῦται τὸ βῶν τὸ καλοκαίρι* .....

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ **δισάκι** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; .....

*Τὰ πλεον. βελτιοῦν εἶναι τὰ δισάκια, ἐμβαδὸς, δ. γενοῦς, δ. βαλῆσαι Σήμερον καὶ σπορὰ γίνεται διὰ μηχανῆς* .....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῇ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; .....

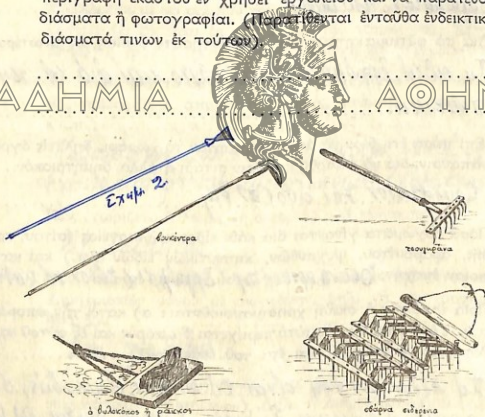
Με ράβδον ἐκ τοῦ βουκέντρου τοῦ σιδηροῦ. ὁπότε ἐκτεταθὴν  
ἀντικειμένου. ἔργον μὲν ἀντικειμένου. μετὰ ἐκτεταθὴν  
ἐκτεταθὴν. (2).....

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρισμα, διβόλισμα); ἢ ὁ δυνάμις ἐκτεταθὴν ἐκτεταθὴν ὅπως  
μετὰ διὰ μίαν ἀντικειμένου ἐκτεταθὴν καὶ ὅπως μετὰ ἐκτεταθὴν.

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῇ (μετὰ σκαλίδας, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

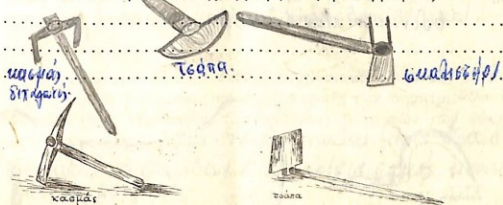
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου π.χ. ὁ κασμάς, ἢ τσάπα κ. ἄ. (Σημειώσατε τὸ δυνάμι, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....



- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκτελοῦν  
*Εἰς τὴν μικροεργασίαν βοηθοὶ αἱ μέγ. τῆς οὐρα-  
 νίας. οὐδ' ἢ ἢ γυναικί.*

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπο-  
 ρὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου  
 εἴδους. *Δὲν γίνετο δι' οὐραίας, αὐτοφύων, οὐδ' ὅτι  
 εὐκαίρως γίνετο.*

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν  
 ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. ....  
*Εὐκαίρως καὶ γὰρ χωράφια.*

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμή-  
 λων ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς)  
 καὶ ἄλλως. *Εἰς οὐδ' ὅτι πρὸ τοῦ 1920 καὶ ὡς  
 καὶ οὐδ' ὅτι δὲν ἀπολαύμεθα μετὰ τὴν κολλ. γυναικί.*

## Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

### α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.  
 (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) *Μὲ δρεπάνι*.....  
*ὀδοντωτό. καί. μὲ. κόψη.*.....



Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων ειδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

## ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) θερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). *μὲ. κόση.*...



- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἤτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

*ὀδοντωτή. καί. μὲ. κόψη.*.....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

*δυνήδω. ἐμ. ζῆτη.*.....

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) λίθοι· κοπίαι· διακράδες· ξίδηροι....

6) Ὡτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς  
χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσέως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ  
ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων  
(τῆς ρόβης κλπ.) *Ἰσχυρ. ἀμφιμύνηται. μόνον. ἀναδύ-  
σθαι. να. ἀπερὸν. π.χ. ρεβιθία, φακές, μουνιά,  
φαβίστα, κ.τ.τ.*

β. Θερισμός τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι; ἢ ἄλλο κοίτηρον μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σικάλις κλπ. Δέξ. θάρτουν ὅρια εἰς καὶ ὑψηλὰ καὶ οὐκ ἐπιμενόμενα  
"Εἰς δὲ χωρὴς ἐχιδνομήνην ὅπου καὶ οὐκ ἐπιτεταμέναι...

- 2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν ( ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί με τὴν ρίζαν, μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστοὺς ἀλλὰ πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ),  
τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραχμαί,  
πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ  
τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδά-  
φους τὰ δράγματα ; .....

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀποδίδον. ἔτι τοῦ ἐδάφους  
καὶ ἀφ' ἧς ἡ χερσὶς.....

- 4) Πώς τοποθετούνται τὰ δράγματα (οἱ χεῖρες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πίεσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Τὰ μικρὰ δάγματα φα. εἶναι δύσκολα. ἐξ. το. ἐξέμικον. μοι. μεταφορῶν. οἷα ἑαυτο. ἐδεύαντο. εἰς. μεχ. ἡλ. δεμάσιδ. βάρους. 4-5 μικρὰ. ἄσολογί. ζων. εὐακον. δεμάσι. ἐν. περιέτη. ὡ. ζων. 2. περιέτη. μικρὰ.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-  
λοῦνται ἀγκαλιές. ... *δερμάτια* .....



### γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)  
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν  
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποῖον ; .....

*Θερίζουν. ἄνδρες, γυναῖκες, καὶ ἔφηβοι. νῆαι  
καὶ νέοι, ζωνήσαντες ἄνω. ἄνδρες μερόμενοι...  
οἱ δασυτοί. ἔχουν περὶ...*

- 2) Πώς ἡμείνοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'  
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς  
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ  
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν  
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Οἱ δοχολοῦμενοι. εἰς.*

*ζέτους. ἀγροῦ. ἀμοιβασταί. μετὰ τοῦ φαγητοῦ...  
ἡμερομίσθιον. ἢ ποτὶς φορὰ καὶ κατὰ σκεφ-  
μὰ μαθρίζουν. ἐν πλεον. κατὰ σκεφμὰ καὶ  
θερίζουν. βόσκι. οὐκ οὐδ'...*

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἐφέρουν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-  
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ  
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-  
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται  
κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....

*ἡ μερόμενοι. οἱ θεριστάδες ἔφερον εἰς. ἐκὴν ὀρι-  
στέρην. γὰρ πρὸς προφύλαξιν. παλαμφοῦς.  
ἐοῦτο. εἶται. ὀφρ. εἰδῶν. τὸ μονομήματος. καὶ τὸ  
μεφανωμένον. ἐν οἷ. ἔνασιον. ἀμύλαται...*

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; *Εἰδὶται-  
ἔξαρχ. προσοχὴν. ἔχι. Πάντως. ὁ θερισμὸς. ἤρχετο.  
ἐνν. Δευτέραν. καὶ. μετὰ. ἐχεν. ὠρίμανσιν. καὶ. βελχυν.*
- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....  
*ἦ. δὲ. βελγ. 33. ἐστ. ταραχάς.*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποῦ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μετὰ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἐθιμον. ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



#### δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἥτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *ἔς. ἔσπ. τὸ. ἡλείετον.  
αὐτοεπιγρή. μετ. ἐνν. βελγ. ἡρώων. καὶ. δεμάτιστα.  
ἐν. καὶ. φάβων. ἐνν. βροχῆς. καὶ. καὶ. διανεῖραν.  
διὰ. καὶ. εἶναι. εὖ. καὶ. ἡ. βροχῆς. καὶ. -*

- 2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δερμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χειρῖς, ἀγκαλιῖς ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δερματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.. *Παλλὰς δ' ἄρα φρονέουσα χερσὶν ὤρετο, ἐκβλάπτουσαν ἑὸν ὄψιν, ὅτε παύσασθαι μένοι ποδῶν ἐξέκταν, δι' ἣν δέρματιον ἔδενετο μέλει, ζεφυρμένην, ἐσάταρ, τοῦ αὐτοῦ θυμητρίου, θυοῦ προηγουμένης. ἔλφεταρ δὲ νύμφη ἐπαύων, ποδὺ παταγῆς, ἐκρηγνυμένην. ἄλλα σχοινία, διὰ τὸν ἄλκον, δεῖ δὲ ἡγελοῦντα, ἀρχόερον, διὰ τὸ ζεφυρμένην, + .....*



- 3) Τὰ δερμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνουντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνε-  
κεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ; Πόσα  
δερμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο; Ὥ...  
δερμάτια. συγκεντρώνοντο ἐν τῇ αὐτῇ θέσιν καὶ  
μέραν. εἰς τὴν ἐμφερίαν τοῦ ἀγροῦ καὶ ἐκποδὲ-  
εῖντο. εἰς συμφωνίαν. βεβαρώσθαι. καὶ κομίζοντο.  
αὐτοὶ αὐτοὶ.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας :

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς. *Ἐννοεῖται οὖν  
καὶ ἡ σπορά καὶ τὸ φύτεμα αὐτῆς. ἢ δὲ ἐτοιμασίαν  
ἐγίνετο καὶ γίνετο κατὰ γραμμάς εἰς ἀλλήλαιαν  
κατὰ τὸ εἶδος Μαρίων.*

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-  
μήλων ἀπὸ τοῦ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ  
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ  
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ  
φωτογραφίαν.

*Μὲ τὴν ἐξόγα. ἢ τὸ ἄροτρο. ἐγίνετο καὶ ἐξαγωγή  
ἐκ τῆς παλάσας.*

#### στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνιθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὴν  
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφυλλί, βίκον); Ἐάν  
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ  
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. *Ναί. παλαιότερον  
καὶ σήμερον γίνεται ἡ διατροφή μὲ ξηρὰ χόρτα  
ἢ δὲ καλλιέργεια αὐτῶν γίνεται ὡς καὶ εἰς βοσκή  
διαμερίσματα ἐπὶ ἐπίδοτος.*

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-  
σαν κ.ἄ.). *Ὁ θερίσμος ἐγίνετο μὲ κόβαν.*

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-  
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-  
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) *Λέν. Έχρησιμοποίησαν το Έργατοίδη. Έδε-  
νετο. Έδ. τραφύθη. δεμάτια. ή. ποήματα. δέξ...  
Έδένετο. μαδάτου, ή ή. αποδομυέρετο. χύμα...*

## Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά των δεματιών προς άλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο  
πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην  
θέσιν, π.χ. εἰς τὸ άλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. *Παλαιά-  
Έρεον. εἰς. Έδ. δάωνι, δρηδέρον. εἰς. ελιδών. Έδπον  
Έυθεν. καί. Ένθεν. Ένθ. διαστέροι. εἰς. Έδ. δποιον  
Ελιδόρατο. Έδ. ελινικαυδν. βωγμράτευμα:.....*

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν  
δεμάτια. Εἰς τινος τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά,  
θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν;  
*ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ*  
*Υπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως;.....  
Ο. Έρος. θεμονοστάσι. εἶναι. περιεβάλλον. Έν. χήσει  
Πέρεται. οἶκω. καί. ελινικότατες:.....*

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας άλώνι διὰ τὸν άλωνι-  
σμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρι-  
σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος), ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον  
χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ άλώνι; *Έν. Ένθ. διμηνερισμῶν  
Μάκον. ή. ελινάσις. δρην. δυσελάτον. μεταφορῶς. Έν  
Έκωρίφτω. ε. μαρπῶς. Έπὸ. Έδ. ἄχυρα. εἰς. Ένθ.  
δρην. δπον. προηγουμένως. Έυαθλήερμήη:.....*
- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ άλώνι. Ἐντὸς τοῦ  
συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς  
ποῖαν θέσιν; *Ένθ. Ένθ. κατοικησίου. περιανή  
καί. διὰ. νά. μὴν. Έκποδίσαν. ε. Ένθ. Ένθ. ελινάσις  
Ένθ. καί. Ένθ. μὴν. Ένθ. Ένθ. αἱ. περι. οἰκοι:...*



Τὸ δὲ Σερφεία ἐκπορεύεται εἰς τὸ ἄλυσιν καὶ πρὸς τὴν  
 εὐρίαν καὶ ἐξέρχεται εὐρίαν (καὶ πρὸς τὴν εὐρίαν)  
 ἐκ τῆς ἀκροπόλεως διὰ τὸν πύργον καὶ πρὸς τὴν εὐρίαν καὶ  
 ἐκπορεύεται εἰς τὴν εὐρίαν καὶ πρὸς τὴν εὐρίαν καὶ πρὸς τὴν εὐρίαν —



- α) 'Αλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλω-  
 μηῦ ἐξήμισιο στυλῶς, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,  
 στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶν-  
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-  
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-  
 κῶς, «νὰ ἔρχονται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα. Ἡ περι-  
 φερά· εὐν. μῶων. ὄνευ. εὐν. δουάνας. διπλασιάζει καὶ  
 πεμταπλασιάζει τὸν μέτρον. διὰ τοῦτο. Ἐκρημνισαι-  
 εἰτα. ἢ δουάνας. μὲ ἀρμεῖν. ἔσθ. αὐτῆς. ἑφρες...  
 διὰ τὰ μέτρα. καὶ ἑφρες.:-

- 20 —

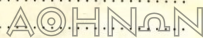
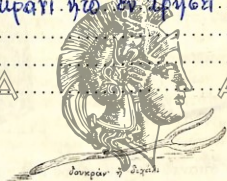


- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; Ο. ἀλωνισμός

ἤρχετο μετὰ τὴν 10<sup>ην</sup> πρωτῆν. ἐν δὲν ἀποκοπῶν  
παύσας καὶ ἑστῶς.  
Ἐν μέρει οὗτος οὗτος ἐκμαρτυροῦν δίδει ὅ  
παρεστῆσθαι καὶ μίαν καὶ ἡ μαρτυρία ἀπὸ τῆς  
ἐκείνης ἀσκήσαντες καὶ γινώσκοντες καὶ ἐξαραι-  
μα καὶ μαρτυροῦντες. ἔχοντες.

- 12) Ποια άλλα άλωνιστικά έργα λεία είναι ἐν χρῆσει; (Εἰς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

Το δουράκι ητο εν αρχῃ μέχρι το 1935

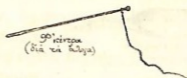


- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ  
δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν  
ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-  
πτους στάχους ; Ὁχι. Ἐνὶ ἐποχῇ τοῦ ὁ ἀλωνιῆρος ἐξί-  
κειτο μὲ φῶα, μετὰ τὴν κοπήν. καὶ θῆν. καὶ πικρῶν.  
μὲ τὸ δοναφάνι. ἔφερον. τὸ μὲ. ἀλωνιστὴν καὶ ἐπάγων.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ' ἐκέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτὴν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). Πολλοὶ διὰ μαλακώσεως μόνον ἀλόφους ἐκρηγνύουσιν. Ἐνὶ βουκέντρῳ πᾶσι θηρίοις ἀντιμέμνονι ἐκρηγνύουσιν πρὸς τὸν θυσιόδον τυτθόν. —

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

Μόνον... για σωθείς, μετὰ τὸν θάνατόν σου. Ἐν ὅσῳ  
 βίωσας καὶ ἐδίδουχες καὶ, ῥεῖοντο καὶ δὲν ἔβρον.



- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνηθοῦν διὰ τὴν ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

История 3. Борьба.

- 17) Ποιοι αλωνίζουν : ο ίδιος ο γεωργός με ιδικά του ζώα ή υπήρχον (ή υπάρχον αλόγη) ειδικοί αλωνιστάι (εν Αιτωλία: βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι αλωναρατοί και άγωνιάτες), οι όποιοι είχαν βόδια ή αλογα και ανέλαβαν τον αλωνισμό.

Ναι... ο Μ. διος... ε παρακαλεῖ, ἐξ ὅσον δεῖ... ἐσπε-  
ρικο... περὶ... μεμπάδων... ἀπὸ... παρουσιάζονται.....

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Τὸ πονηρὸν ἐγένετο μέγαν διὰ τὰ φασκίδια, τὰ  
ρεβέκια, καὶ αὐτὰ βεῖ μὲν πονηρὰ.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του; .....

Ἐν παντὶ εἶδεν. Ζήτησεν δὲ εἶναι μαθητευόμενον  
ἐν τῇ κοινῇ καὶ μέγεθος...

ἐκείνη καὶ μέγας οὐρανός.

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.). *πρὸς ἀποχωρητικὰ καὶ καρπῶν διακοσμημάτων. ἐκινεῖτο. ἐπὶ τοῦ φακῆς, ρεβιθιῶν, (ραβδόχου, κοψιδίου).*



κόπανος στρογγυλός



ξύλο κομμιδύλο διὰ τὸ κομμιδύμα μικρῶν καρπῶν δημητριακῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; .....

*Δουλοῦντο. ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ παραγωγῆς. ....*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχυῶν ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

Αἰδ. το. μορφανισα. οφ. βελχινες. Εξυπαλινσο. ελ. το  
 ελων. αφοι προηχουμικος. Εποδοδεουσιν. ιαφωδον  
 ελ. βελχινι. μορφαυ. η. μονασειδδς.....

- 22) Κατὰ τὸ ἀλῶνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἔλεγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;.....

Λέν. Ενδοφύεται. Γκρεμιά. Τραχυνόδια.

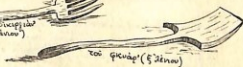
- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγένετο χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.

Ποίος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς): Σὺ 19.10 καὶ τὸ Σπυρο-κινδυνὸν πρόβλεψαν.

### β'. Δίχτυσμα

- 1) Πώς λέγονται οι άλωνισμένοι στάχυες, έτοιμασμένοι δια τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ: λειῶμα, ἐν Κρήτῃ: μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα δια τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην: θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον: δικριάνι, ἀλλαχοῦ: δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

ΟΙ ΔΑΥΡΙΔΕΥΚΑΙ. ΕΞΕΛΥΝΤΕ. ΤΕΡΟΝΤΑΙ. ΜΕΤΑΡΑ. ΕΙΣ ΤΟΙΣ  
 ΕΥΡΕΤΑΙ. ΠΑΝΤΟΙΣ ΕΡΕΤΑΙ. ΜΕΙΣ. ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΡΕΤΑΙ. ΜΕΙΣ.  
 ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΡΕΤΑΙ. ΜΕΙΣ. ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΡΕΤΑΙ. ΜΕΙΣ.  
 ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΡΕΤΑΙ. ΜΕΙΣ. ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΡΕΤΑΙ. ΜΕΙΣ.



Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;  
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. *Ὁ βασις. ἔχεν.*

*Βασιανόνιεσ. ἐχέμα. ὁδοῦν. ἔθιμον. δοῖν. ἔχεν.*.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.. *Τὸ ἀνέμισμα. ἔγινετο.*

*μὲ τὸ διμυράρι, ἕως ὅτου ἀποχωρήσῃ. τὸ θινυροῦ καὶ*

*μὲ τὸ θρινάμι. μετὰ τῆς βοῆς. τὸ περιε. θινύρον....*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἁμοιβῇ ;

*Ὅλα. καὶ μέγα. τῆς. σπαστικῆς. γενικῆς ὁμοῦ. καὶ ἡλι. μακρῆς. μέγα. μὲ. πύραν....*

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρά τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἷς τινες τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἁλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

*Τὰ χονδρά. ἐκέρχια. κῶν. σταχύων. ἐλέγοντο.*.....  
*κόντυλα.*.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῆσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἁλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἁλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-  
ηθίζεται τοῦτο .....

.....  
.....  
.....  
.....

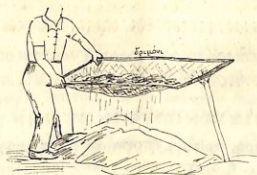
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (άνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,  
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένιντα  
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

α. Διαλογή γίνεται μετὰ τοῦ κόσκινου πρὸς συνκομίαν  
ἄλλως μετὰ τοῦ δριμόνι .....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ άνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν  
ύλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου· ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



νων μετὰ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετὰ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον  
κατὰ τόπους : βολίστρη, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

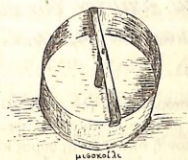


ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Ἀ λ λ α ἔ θ ι μ α προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα το εἰς οὐκούς, εἰς κοίλα κτην., παρανεύετε δε κατὰ τὸ  
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). *Ζητ. μ. 27*  
*Εἰδού, δοχείου. ποτηρίων, κυριακάριος καὶ διδδων.*  
*δαήρων καὶ. διαδιαρρέεις αὐτοῦ. τὸν 1/2 καὶ 1/4.*  
*δι' αὐτὸν ἐξαρρέει τὸ δέκατον.*



- 2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο,

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

χ) τὸ λυσιδιάτικον.

δ) τὸ ἀγωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (δόνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) . . . **ὅχι!** . . .

2x1

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) *Μετὰ τὴν ἀποθήκευσιν εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς*

ἁδων. πνευμάτων. καὶ μεγάλων. πνευμάτων. δοξείων.

- 4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

ΚΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟΝ ; Τὸ ἄχυρον ἀπαρμυένον ἐν ἀνυ-  
ρῶνα πού ἐρίσμετο κοντά ἐν τῷ ἄβυσμῳ.....

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Θι βουταμαζινοί πατηρχοί θαρκοκ ενθ διοτορν  
 ρου εοθρον μαθ ενθ διοριναρ ενθ διορινορ.....

- 6) Μήπως όπου γίνεται η διαλογή του σπόρου προ του θερισμού κατασκευάζεται τότε ή μετά τον θερισμόν πλέγμα (πλεκτή) εκ σταχύων, τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; . .

Παύλος. Εγίνετο μάχη μεταξύ μου και εβρεέων και  
μακεδόνων. Εγώ εις το νικῶντα ἔμεινα ὡς ἐν τῇ πόλει.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς· ποῦ φυλάσσεται.  
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τὸν μαθάρην δευτέρην ἐγένετο ὄνασμα πυρᾶς.  
 μέωσός γὰρ μαθῶν οἱ ψίλοι - .....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; Ὀυνήδων  
ἐν ἐν. αὐτῇ.....

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.). *ἐφανός*  
*διὰ καὶ θμάνει οὖν οἱ ψῖτοι.*.....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...  
*ἐκὴν πυράν τὴν ἀνάπτουν μικροὶ καὶ μετὰ τὰς*.....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.  
 Τὰ κλέπτουν ; Ἄν ναί, ἀπὸ ποῖου μέρους ; *πυρίων καὶ κυρίων*  
*ἐκείνων ἐπὶ τοῦ θυμὸν φωνεῖ καὶ ἐκὸν πείθει καὶ*  
*αὐτοῦ, χάριτα, κηρύττει, γέρω, ἀπὸ καὶ οὐκ οὐκ.*.....

3) Πώς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖα αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ἑσθιαί, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.  
 Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

*ἀπὸ ἐξάμβανου χάριαν τοιοῦτον εἶ*.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) ....

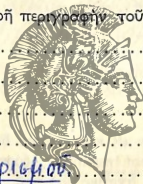
ὄχι

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

ὄχι

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

Τραγούδι. Δερύνευσ

βουλιγοῦδες κατεβαίνουν  
πάνω ἀπὸ τὸ βουνό  
νὰ δερύνουν νὰ σκατίζουν  
ἐὰν δέμας ἦν νὰ μᾶς δένουν.

✱

Δὲν μὲ παίρνει καὶ κένε  
νὰ δερύνω νὰ σκατίζω  
νὰ εἶς δένω ἐὰν δέμας  
καὶ νὰ εἶς πῶς ἐστὶ μάτια.

Πέρασε μὲ ἕνα δερύνευσ  
ἕνα δερύνευσ καὶ γερύνευσ<sup>(1)</sup>  
λέει: Καλημέρα εἰς κορίτσια  
ὡς καλῶς εἶναι εἰς δερύνευσ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ